

Oponentský posudek bakalářské práce Richarda Davídka „*Sociální těla na fotbalovém stadionu: etnografická studie*“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2015, 88 s. včetně příloh

Bakalářská práce Richarda Davídka „usiluje o antropologickou interpretaci těla v prostředí fotbalového stadionu“ (s. 6). Činí tak na základě etnografického výzkumu realizovaného technikou zúčastněného pozorování.

Práce je teoreticky ukotvena v subdisciplíně antropologie těla, přičemž její základní konceptuální rámec tvoří Maussovy techniky těla a s nimi spojené procesy modifikace, semiotizace a disciplinace. Autor v teoretické části práce (s. 8-26) čerpá z obsáhlého seznamu literatury, která mu umožňuje nejen vymezit zkoumaný problém, ale poskytuje mu i prisma, jímž na problém bude následně nahlížet.

Po stránce metodologické je práce zvládnuta jednoznačně nadprůměrně, ať již z hlediska popisu užitých metodologických postupů, tak jejich aplikace. Ještě více vyzdvihnout je ovšem třeba část věnovanou výzkumníkově (sebe)reflexi (s. 34-38), která by mohla sloužit za vzor i pracím diplomovým. Autorovi se v ní totiž daří v případě vlastního výzkumu přesvědčivě doložit, že reflexivita není pouze prázdným pojmem, ale nedílnou součástí současného sociálněvědního výzkumu.

Kvalitně zpracované teoretické ukotvení autorovi umožňuje nahlížet empirická data prizmatem představených teorií. Díky tomu se mu daří zkoumaný jev nikoliv pouze popsat, ale skutečně interpretovat. Nutno podotknout, že tak činí velmi obratně a kompetentně.

Po stránce formální práci není v podstatě co vytknout. Práce je prostá gramatických chyb i překlepů, autor spolehlivě odkazuje na užitá zdroje a pečlivě vede poznámkový aparát. Obrazová příloha (s. 87-88) by sice mohla být rozsáhlejší, ovšem pro ilustrační potřeby je dostačující. Jen škoda, že s ní autor nepracuje také ve svém výkladu.

Přesto mám k práci několik poznámek, jež jsou míněné primárně jako inspirace pro autorovu další práci.

Prvních několik poznámek se týká užití teorie. Přestože ta je pro práci navýsost relevantní, nedaří se jí tak autorovy vždy prezentovat. V některých pasážích (zejména kapitol *Tělo jako artefakt* a *Tělo jako význam*) tak autor namísto systematického budování výkladové linie pouze hromadí bez propojení výroky jednotlivých autorů.

Dalším problematickým polem je pak užívání a vzájemný vztah pojmů kultura (těla) a subkultura (stadionu), jak je autor vymezuje v kapitole *Kultura na fotbalovém stadionu* (s. 12n). Vzhledem k jejich hierarchickému charakteru, který autor sám zdůrazňuje (s. 12), by bylo nutné jejich vzájemný vztah lépe promyslet. Zejména ve vztahu k tvrzení, že „fotbalový stadion je místem fungování specifické subkultury“, kde se „bude utvářet také specifická kultura těla“ (s. 13). Zároveň je otázkou, zda autor koncept „subkultury“ pro svou práci vůbec potřebuje. Nemohl by se spokojit s tím, že stadion je místem fungování specifické kultury, jejíž součástí je i specifická „kultura těla“?

Druhý soubor připomínek se týká autorovy aplikace teorie na empirický materiál a jeho interpretace. Empirická část je v návaznosti na část teoretickou a vymezení výzkumných otázek strukturována na kapitoly věnované procesům modifikace, semiotizace a disciplinace. Do kapitoly věnované semiotizaci autor zařazuje také pojednání o významech přikládaných tělesným modifikacím, zejména tetování (s. 51 a 52). Jedná se však v tomto případě opravdu o proces semiotizace ve smyslu, v jakém jej autor pojednává v části věnované teorii?

Podobně sporné je zařazení pasáží týkající se prostorového uspořádání (s. 62-63) do kapitoly *Časové rozvržení činností na stadionu*, ačkoliv by spíše náležely do předchozí kapitoly *Rozdělení jedinců v prostoru stadionu*. Za neméně problematickou lze považovat i interpretaci užívání alkoholu jako modifikační praktiky (s. 45), ačkoliv svým obsahem by tato pasáž mohla najít své místo v kapitole věnované disciplinaci.

Poslední soubor připomínek se týká práce se zdroji a datovým materiálem. Při práci se zdroji se autor v několika (v pravdě výjimečných) případech uchyluje k nepodloženým tvrzením. To se týká např. tvrzení o důvodech semiotizace genitálu (s. 54) či o zřízení mobilní soudní místnosti na zahraničních stadionech (s. 73).

Při práci s datovým materiálem se pak patrně vinou autorova insiderství stává, že opomíjí uvádět kontext, který je pro jeho pochopení významný. Týká se to zejména některých chorálů či hesel, jež by bylo vhodné kontextualizovat situací, v níž se objevila. Nejvýraznější je to v případě úryvku z terénních poznámek „Kde jste fanoušci, tyvole, kde jste fanoušci?“ (s. 75), který se absencí kontextu stává nesrozumitelným.

Výše zmíněné poznámky však nijak celkově nesnižují kvalitu předkládané práce, která by dle mého názoru neměla problémy obstát ani jako diplomová. Autor v ní přesvědčivě představuje kulturu těla na fotbalovém stadionu, přičemž přináší některá velmi zajímavá zjištění. Za jedno z nejpodněnějších považuji např. napětí mezi individualizací a kolektivizací v disciplinačních praktikách obou normativních systémů. V tomto ohledu si na závěr neodpustím jednu otázku. Autor přesvědčivě ukazuje, jak pořadatelé disciplinují návštěvníky. Zajímalo by mne, zda k tomu nedochází v nějaké podobě i obráceně.

Práce zcela jednoznačně splňuje požadavky kladené na absolventskou práci, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **v ý b o r n ě**.

V Praze 9. 9. 2015

Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.